

Полюжин М. М.,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики
Ужгородського національного університету
E-mail: vennata2017@gmail.com

ПРО АНТРОПОЦЕНТРИЧНУ ПАРАДИГМУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті йдеться про антропоцентричність і багатошаровий характер фразем та вимоги до їх концептуального аналізу. На численних прикладах проілюстровано, що фраземи характеризуються антропоцентричністю, оскільки вони включають у себе історичний, соціальний і культурний досвід людини та виконують відповідні функції.

Зроблено висновок про те, що проведення поглибленого лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного аналізу найбільш доцільно здійснювати в їхній фразеологічній маніфестації тому, що саме онтологічна природа фразем сприяє широкому вивченню досліджуваних одиниць у кожній природній мові.

Ключові слова: антропоцентричність, фразеологічна одиниця, фразеологія, когнітивний і лінгвокультурологічний концепт.

а). Загальні зауваження.

Однією з найбільш актуальних тенденцій у розвитку сучасної лінгвістики є її антропоцентричне спрямування, тобто дослідження мови не тільки для встановлення й пояснення закономірностей її функціонування, а й для різнобічного вивчення мовних об'єктів і явищ, у центрі уваги яких знаходиться людина як центр світобудови. Воно дало вагому підставу дослідникам нині обґрунтувати тезу, в якій йдеться про становлення нової антропоцентричної парадигми лінгвістичних досліджень [див. напр., 1]. Сучасна фразеологія при цьому не є винятком.

В історії вивчення фразеологічних одиниць (далі ФО) використовувалася низка методів наукового пошуку, що стосувалися семантичного, морфологічного та синтаксичного розгляду. Хоча вони, як правило, обмежувалися суто лінгвістичним підходом до вивчення мови, проте навряд чи їх можна назвати такими, що абстрагувалися від екстралінгвальної дійсності. Традиційна семантика, як відомо, декларуючи взаємозв'язок лінгвістичних і позамовних чинників, усе-таки намагалася максимально її протиставити. Ось чому на сучасному етапі розвитку науки про мову вчені, що працюють у сфері семантики й створюють нові семантичні теорії, виступають за тісний зв'язок в описі мовної та екстралінгвальної дійсності. Результатом такого опису став інтенсивний розвиток тих підходів у межах вивчення фразеології, які досліджують способи відображення різноманітних знань про світ за допомогою ФО.

Поглиблений аналіз наявних здобутків у галузі фразеології переконливо доводить, що її дослідників усе більше цікавлять особливості відображення навколишнього світу й характер представлення знань про нього за допомогою фразеологічних засобів. Як добре відомо, процеси виявлення знань тісно пов'язані з глибинними механізмами інтелектуальної діяльності людини, її свідомістю, мисленням, інтуїцією, тобто всім тим, що охоплюється поняттям "когнітивність" і дає змогу по-новому підійти до розв'язання актуальних проблем лексичного значення слова й фраземи. Нині все більш очевидним стає той факт, що вивчення мовних форм є неповним без звернення до когнітивних категорій, оскільки, як показує досвід лінгвістики взагалі та когнітивної науки зокрема, мисленеві категорії практично невіддільні від мовних категорій [2, с. 37]. За влучним твердженням В. Телії, з точки зору когнітивної науки лексеми наділені здатністю вказувати на світ своїм значенням, яке вбудовується у структуру знання про світ [3]. Значення слова й фраземи, крім того, може бути засобом доступу до довготривалої пам'яті й свідомості людини.

У цьому зв'язку особливо важливими є перспективи, які відкриває когнітивна лінгвістика для вивчення різних мовних одиниць, включаючи й фразеосполучення. Ця нова парадигма досліджень у галузі фразеології ґрунтується на тісному зв'язку мови й мислення, що відображає різновиди знань, форми й способи їх репрезентації в концептосфері. Цій прикладній проблемі присвячені численні дослідження А. Бабушкіна, І. Голубовської, В. Кононенка, О. Кубрякової, З. Попової, Й. Стерніна, В. Телії, Н. Черненка, Л. Юдка та ін.

Спрямування сучасних досліджень фразеосполучень у когнітивне річище дає змогу поглиблено проаналізувати ті процеси, які в них відбуваються, визначити механізми співвіднесення мовних і когнітивних структур у фразеології. Саме цим пояснюється актуальність дослідження семантичних процесів, що здійснюються в ході становлення й розвитку фразеологічного значення з вільних словосполучень, розкриття сутності когнітивних процесів, які пов'язують значення вільного словосполучення з фразеологією, з'ясування їхніх асоціативних, психолінгвістичних, етнолінгвістичних і етнокультурних основ. Таке вивчення фразеосполучень дає змогу виявити й описати особливості концептосфери національної мови, етнічну специфіку її когнітивних моделей. Це особливо актуально для дослідження фразеосполучень, які містять у своєму значенні духовно-ціннісні культурні компоненти як важливі складники існування етнокультурної свідомості. Тому нині виникла нагальна проблема звернутися до різнобічного вивчення феномену культури народу, відображеному в семантичному просторі мови, виходячи з фундаментальних поглядів сучасної лінгвокультурології, яка орієнтована на культурний чинник у мові та на мовний чинник у людині. Лінгвокультурологічний підхід до поглибленого вивчення мови передбачає, серед іншого, виявлення подібностей, відмінностей і способів проникнення чинників культури у фразеологічні знаки та форми презентації ними культурно значущої інформації. Звідси випливає, що лінгвокультурологія – надбання власне антропологічної парадигми, центром тяжіння якої є феномен культури. У межах лінгвокультурології вчені намагаються підійти близько до виявлення особливостей самосвідомості кожного народу.

У центрі уваги лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики знаходиться мова як умістище важливої інформації про культуру й менталітет мовної спільноти, що склалися впродовж тисячоліть. Природним є те, що найпривабливішим об'єктом дослідження тут є лексико-семантичний рівень мовної системи взагалі та фразеологічного корпусу різних мов зокрема. Саме фразеологічний корпус найвиразніше і найвлучніше відображає як інтралінгвальні, так і позамовні параметри, в межах яких функціонує мова. ФО є яскравими виразниками спільних думок, вірувань, переконань, які, як правило, приписуються всім носіям певної мови. «Система образів закріплених у фразеологічному складі мови, слугує своєрідною "нішею" для кумуляції світобачення й так чи інакше пов'язана з матеріальною, соціальною або духовною культурою мовної спільноти і через те може свідчити про її культурно-національний досвід і традиції. <...>фраземи, що відображають типові уявлення, можуть виконувати роль еталонів, стереотипів культурно-національного світобачення або вказувати на їхній символічний характер і в цій якості виступають як мовні експоненти культурних знаків» [3, с. 214, 237]. Значна кількість наукових праць, опублікованих останнім часом, переконливо доводить, що фразеологічний корпус мови є найбагатшим матеріалом для когнітивного та лінгвокультурологічного дослідження.

б). Функції та культурно забарвлені концепти фразем.

Примітною рисою фразем є їхня здатність відображати й передавати риси культурно забарвленого життя людини за допомогою мовних засобів, характерних для різних лінгвальних спільнот. Фразеологічна стабільність особливо тісно пов'язана з такими стійкими мовними одиницями, що виступають у вигляді констант культури в окремо взятій лінгвокультурній спільноті. Крім того, фраземи покликані фіксувати та передавати великі обсяги інформації, включаючи й культуру, яка відображає досвід, отриманий окремим народом.

Не слід також забувати і про той безперечний факт, що кожна людина є носієм певної культури, зберігачем свого власного досвіду. Національна й літературна спадщина зберігається всередині фразеологічних одиниць протягом тривалого історичного періоду часу й зосереджує в собі духовний та повсякденний емпіричний досвід мовної спільноти взагалі й окремої особистості зокрема.

Вивчення фразем під кутом зору змісту їхньої культури передбачає виділення основних функцій, якими вони відрізняються від інших мовних одиниць. Першою й найважливішою є **кумулятивна функція**, відповідно до якої фраземи є засобом фіксації соціально важливого досвіду. Вони також здатні нагромаджувати й передавати більший обсяг інформації, ніж прості слова і тому є одночасно певним зосередженням фонових знань.

Другою функцією фразем є **директивна**, спрямована на пояснення причин акумулювання досвіду і є засобом регулювання поведінки членів мовної спільноти. Той, хто вживає фразему, прислів'я чи приказку, намагається викликати певну реакцію у слухача, стимулюючи й спрямовуючи його дії, наприклад, на покращення стану справ або надання їм відповідної оцінки. Ці функції

особливо яскраво виражені у прислів'ях і приказках, напр., англ. *a stranger's heart is a deep well – it's too dark to see well*, укр. *чужа душа – темний ліс*; англ. *sinking to somebody's memory* – укр. *запасти в душу*; англ. *to one's heart content* – укр. *скільки душі завгодно* і т. ін.

Директивна функція може стосуватися й того хто веде розмову, тобто у фразах, що використовуються для мотивування й виправдання своїх власних дій. Тому спостереження над **лінгвокультурологічними** функціями фразем, про які йде мова, дає змогу "проникнути" в концепт за допомогою інтерпретації акумульованого в них досвіду й простежити, як зміст концепту відображається в мові та може бути видозміненим під її впливом.

Утворення фразем є складною вторинною концептуалізацією дійсності за допомогою мовних засобів, у якій інтелектуальний потенціал народу виявляється в найбільш яскравій формі. Що стосується концептів, то фразеологічне вираження їхньої суті передають знання, які містить у собі будь-яка культура. До того ж, у будь-якій мові фраземи заповнюють лакуни, утворені внаслідок нездатності слів дати адекватне визначення або охарактеризувати різні предмети та явища навколишньої дійсності. Справа в тому, що один і той самий концепт може бути неясно вираженим у фразах, які кожного разу виявляють певні сторони об'єкта, підтверджуючи той факт, що ми маємо справу не з одним і тим самим концептом, а з різними концептуальними варіантами, які ведуть у кінцевому підсумку до утворення різних семантичних структур.

Результати дослідження способів фразеологічного вираження концептів дають змогу, з одного боку, виявити й описати особливості народу взагалі та уможливають отримання достовірних даних від порівняльно-зіставного аналізу фразем, що входять до складу певного концепту в різних мовах, з іншого, – встановити як універсальні, так і специфічні характеристики не тільки в семантичній, а й, перш за все, у національній і культурній площинах. Цей очевидний факт дає всі підстави застосувати когнітивний та культурологічний підходи до вивчення фразем, який полягає, по-перше, в аналізі різних способів їх вираження за допомогою мовних засобів, що формують структуру концептів і, по-друге, – у знаходженні культурних особливостей. Порівняння даних цих двох аспектів безумовно приведе до певних висновків, які безпосередньо пов'язані з галузями етнографічних, філософських і релігійних знань. На відміну від когнітивної науки, покликаної об'єднати й підпорядкувати спільній меті різні наукові дисципліни, лінгвокультурологічний підхід уможливує вивчення природної культури й менталітету членів певної спільноти, які є носіями однієї й тієї ж мови через лінгвістичне відображення концептів, які лежать в основі її світогляду. Незважаючи на той факт, що цей напрям у лінгвістиці є відносно новим, зв'язок індивіда й лінгвокультурної спільноти, а також засоби його мовного вираження були ще в полі зору В. фон Гумбольта, який висловлював цілком справедливу думку про те, що різні мови не є різними позначеннями одного й того самого предмета, а його різними баченнями [4, с. 312].

У всіх динамічних змінах, що відбулися у фразеології, став цілком очевидним той факт, що класична структурно-семантична парадигма дослідження поступово перейшла в лінгвокультурологічну на тлі когнітивного підходу в сучасних наукових пошуках. Одночасно акцент із аналізу повторно інтерпретованого фразового значення змістився на вивчення культурної конотації. Нині увага дослідників усе більше зосереджується на вивченні способів, за допомогою яких фразема передає фрагмент концептуальної картини світу народу шляхом широкого залучення образного метафоричного змісту до її поглибленого вивчення.

в). Антропоцентричність і багат шаровий характер фразем.

Як зазначалося вище, антропоцентризм у лінгвістиці передбачає вивчення мови не стільки для реєстрації й опису закономірностей, скільки для розгляду під кутом зору людини, її ставлення до навколишнього світу й веде до створення теорії антропоцентричної лінгвістики. У цьому процесі фразеологія бере активну участь, що підтверджується швидким розвитком її двох напрямків – етнолінгвістичного й лінгвокультурологічного. Це означає, що поява лінгвокультурології як науки, яка виникла на стику лінгвістики та культурології й досліджує вияви культури народу, відображені й закріплені в мові [5, с. 28], є переконливим свідченням переходу до антропологічної парадигми у вивченні мови, центром тяжіння якої є явище культури, притаманне певному етносу.

Фраземи характеризуються антропоцентричністю через те, що вони включають у себе історичний, соціальний і культурний досвід людини. За останній час велика увага приділяється

лінгвокультурологічному аспекту через неможливість заперечити наявність тісного взаємозв'язку між мовою та культурою, в якому фразеологія слугує, перш за все, відображенням національної та культурної спадщини й тому висуває на передній план саме лінгвокультурологічні студії. У цьому взаємозв'язку фраземи є найбільш придатним будівельним матеріалом, із якого складається "культурна конотація" – новий термін, що ввійшов у вжиток у працях сучасних фразеологів. Образна мотивація слугує поясненням цьому. Поняття культурної конотації є основним для лінгвокультурології – дисципліни, що вивчає втілення живої народної мови в національну культуру й менталітет та реалізується в мовних процесах, дотичних до етносу, мови й культури. Спроби розглянути фраземи в широкому плані під кутом зору творчої духовної культури і її участь у розвитку мови свідчать, що без лінгвокультурної репрезентації мови як духовної реальності адекватна репрезентація смислу фразем є в принципі неможливою. Як особливі утворення нарізнооформленого типу фраземи привертають увагу різних дослідників, оскільки вони є не тільки семантично, а й структурно складними одиницями, мовними сутностями з певною когнітивною організацією. У їхньому складі виокремлюються такі блоки інформації: денотативний, оцінний, образний, мотиваційний, емотивний і стилістичний. Усі вони сприймаються й інтерпретуються в межах знання культури мовця і слухача.

Процес інтерпретації такої лінгвокультурологічної одиниці має багат шаровий характер. Перший шар ґрунтується на інтерпретативній моделі і є сприйняттям фразем під кутом зору основних знань культури, притаманних людині, що включають архетипні форми її свідомості, моделювання навколишнього світу, найдавніші морфологічні ідеї, зокрема: анімізм, фетишизм, табу, морфологічні концепції, соціокультурні приписи або загальноприйняті правила культури, що стосуються ритуалів, а також дотримання етикету.

Другим шаром інтерпретації є співвідношення уявного образу фраземи з кодами культури, напр.: антропоморфним, соматичним, зооморфним, артефактним та ін. Джерела, що повторно інтерпретуються в культурі, слугували утворенню системи таких, напр., кодів: людина та її дії, тіло, тварини, рослини, речі тощо.

Третій шар фразової інтерпретації культури пов'язаний із визначенням ролі, яку відіграє конкретний мовний знак під час світосприйняття та його опису. Це може бути роль символу, стандарту, стереотипу і т. ін.

Така трьохшарова фразова інтерпретація дає змогу простежити форми втілення культурного смислу, характерного для мовця, який у процесі розмови реалізує та використовує їх. Лінгвокультурна інтерпретація є не тільки прикладом аналізу фраземи, а й способом опису цього когнітивного процесу, який відбувається в ході утворення й сприйняття фразем у мовленні. Повнота інтерпретації залежить від величини культурної компетенції комунікантів як на рівні розмірковувань, так і без них. Такий лінгвокультурологічний підхід слугує виявленню шляхів реалізації культурно забарвленої семантики у змісті фразем, тобто як культурні чинники концептуалізуються в мовних одиницях. Розвиток метафоричної теорії сучасними вітчизняними й зарубіжними лінгвістами слугував теоретичним підґрунтям для застосування таких методів.

г). Концептуальний аналіз фразем.

За останній час значного поширення набуло вивчення фразем із семантично однорідним компонентом. Цей метод допомагає проаналізувати фраземи, які входять до складу семантичних полів і утворюють лінгвокультурні концепти, що включають, напр.: *душевний стан, житло, думку* тощо. Із точки зору когнітивного підходу до вивчення фразем у різних мовах він широко застосовується для виявлення й опису соціальних і культурних особливостей різних народів, а також для з'ясування деяких актуальних лінгвістичних проблем. Національна й культурна конотація дають усі підстави для розгляду фразем у ході аналізу лінгвокультурних концептів.

Проведення поглибленого аналізу різноманітних концептів найбільш доцільно проводити в їхній фразеологічній маніфестації, тому що саме онтологічна природа фразем сприяє широкому їх вивченню у кожній мові.

Як самостійні духовні цінності, фраземи образні, вони прискорюють мислення і сприяють компресії. Вони здатні фіксувати й передавати великий обсяг інформації про унікальний та

неповторний досвід різних народів та їхніх поколінь, віддзеркалений у вигляді концептів, що вибудовують складну картину світу певної мови.

Вивчення фразем за допомогою сучасних методів когнітивного аналізу значно розширює можливості проникнення в глибше розуміння конотативного забарвлення фразем і способів їхньої участі в декодуванні й інтерпретації як процедур повідомлення про обсяг наявних у них знань, що стосуються ціннісної орієнтації, а також ставлення до навколишнього світу. Воно виявляє спеціальний тип знань, що виникає під час інтерпретації як відповідність між різновидом мови й соціокультурним знанням її носіїв. Спосіб фіксації світогляду може також бути представлений як інформаційний текст, різні смисли якого проходять через фільтр мовця і слухача, а також інтерпретований у сфері соціального й культурного знання, що залучається під час розмови.

На відміну від лексичних одиниць, у яких значення утворюється спонтанно відповідно до концептуальної схеми, що відіграє роль структурного елемента в лексичному значенні, концептуалізація у процесі утворення фраземи ґрунтується на образному уявленні як джерелі її значення. Живе візуальне уявлення перетворюється в гештальт – цілісну структуру, що утворюється у свідомості людини під час сприйняття нею об'єктів або їхніх образів, які в подальшому концептуалізуються й виділяються, напр., англ. *to be get in low water* – укр. 'бути без грошей, на міліні, у скрутному становищі' концептуальний фокус фразеологізації, що перетворюється з емпіричного уявленого досвіду в гештальт, є уявлення про занепокоєння, викликане недостатньою глибиною для об'єкта, що пливе на воді й може зупинитися та зазнати пошкодження. Концептуальний фокус фразеологізації визначається значенням компонента *low*, виходячи не з його поверхневої, а глибинної семантичної сутності. Інакше кажучи, концептуальна основа значення *low* акцентує увагу на знаходженні на нижчому, а звідси й гіршому рівні для проходження судна на воді. Пор. також англ.: *to lie low* – укр. 'приховуватися, замовчувати (утаювати), не звертати уваги на щонебудь'; *to be in low spirits* – укр. 'бути в поганому (депресивному) стані'; *low tide (water)* – укр. 'стагнація, депресія'; *low visibility* – укр. 'погана (слабка) видимість'; *low life* – укр. 'життя бідняків'; *low tribes* – укр. 'слаборозвинені племена'; *low manners* – укр. 'вульгарні манери'; *low fellow* – укр. 'погано вихований (невихований) парубок'; *low pulse* – укр. 'слабкий пульс'; *to be low in pocket* – укр. 'бути без грошей'; *to feel low* – укр. 'почуватися пригніченим (у депресивному стані)'; *to be brought low* – укр. 'зазнавати приниження'; *in low supply* – укр. 'дефіцитний'.

У наведених вище прикладах простежується не звична "буденна", а мовна логіка. Тому характер концептуалізації первісного образного уявлення підтверджується тим фактом, що намагання «вивести» значення фраземи *to be getting deep water* – укр. 'бути в доброму фінансовому становищі, процвітати' на снові простої опозиції поверхневого значення прикметників *deep – low* веде до великої помилки, оскільки справжнє значення цієї фраземи – 'горювати, сумувати, оплакувати, носити жалобу, виводити зі стану спокою, хвилюватися, заблудити, збитися з дороги, потрапити у важке становище' – визначається концептуальним чинником фразеологізації, зумовленим значенням прикметника *deep*, пов'язаного із зануренням у воду і, отже, з небезпекою втопитися, тобто загинути (пор. англ. *a deep one* – укр. 'потайна, хитра, небезпечна людина').

Подальше вивчення ролі концептуального підґрунтя у процесі стабілізації ФЗ продовжує залишатися актуальним і значною мірою залежить від особливостей семантичних знаків ключових слів-компонентів, що є концептуальними центрами фразеологічної об'єктивації. Концептуальне підґрунтя, що бере участь у процесі фразеологізації, співвідноситься зі значеннями семантичної структури слів як ядровий компонент фразеологічних одиниць. Особливість фразеологічно пов'язаних значень слів полягає в тому, що їхня спрямованість на позамовну реальність завжди опосередковується смислами ключових слів в окремо взятому словосполученні. За допомогою значень цих слів сфера дійсності ніби простежується до елементів із переносними значеннями, що відображають фрагменти навколишнього середовища через посередництво ядрових назв. Водночас потрібно особливо підкреслити, що концептуальні основи співвідносяться зі значеннями основних лексем у межах фразеологічних одиниць, хоч вони не збігаються з ними через те, що в одній концептуальній основі можна виявити взаємодію і взаємозв'язок декількох лексичних і семантичних варіантів відповідної лексеми.

Список використаної літератури

1. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології: монографія / Н. Ф. Венжинович. – Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2018. – 463 с.
2. Добровольский Д. О. Национально-культурная специфика во фразеологии / Д. О. Добровольский // Вопросы языкознания. – 1997. – № 6. – С. 37–48.
3. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : «Языки русской культуры», 1996. – 286 с.
4. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. / В. фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1985. – С. 370–381.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология / В. А. Маслова. – М. : Accademia, 2004. – 204 с.

Полюжин М. М. Об антропоцентрической парадигме фразеологических исследований.

Аннотация

Статья излагает проблемы в изучении антропоцентрической парадигмы в современных фразеологических исследованиях. На многочисленных примерах продемонстрировано, что фраземы характеризуются антропоцентричностью, поскольку они включают в себя исторический, социальный и культурный опыт человека, выполняя при этом соответствующие функции. Делается вывод о том, что проведение лингвокогнитивного и лингвокультурологического анализа наиболее целесообразно осуществлять в их фразеологической манифестации из-за того, что именно онтологическая природа фразем содействует широкому изучению исследуемых единиц в каждом естественном языке.

Ключевые слова: антропоцентричность, фразеологическая единица, фразеология, когнитивный и лингвокультурологический концепт.

Poliuzhyn M. M. About Anthropocentric Paradigm of Phraseological Investigations.

Summary

The article focuses on studying the anthropocentric paradigm of phraseological investigations in modern linguistics. It substantiates the establishment of close relationship in the description of language and extralinguistic reality.

The profound analysis of available gains in phraseology convincingly proves that its researches are more interested at present in the peculiarities of reflecting the world around and the way of representing the knowledge about it by means of phraseological units. The author proceeds from the assumption, that the process of revealing knowledge is based on devices of intellectual activities of a human being, his or her consciousness, thinking, intuition – everything covered by the notion “cognition” and enables the application of a new approach to the solution of topical problems of lexical word and phrase meaning. Nowadays it is evident that learning language forms is not complete without reference to cognitive categories, as experience demonstrates that mental categories are practically inseparable from language categories. From the point of view of cognitive science lexemes enable indicating the world with their own meaning, built in the structure of knowledge about the world. The word and phrase meanings may also be a means of approaching the long-term memory and consciousness of a human being.

Of special importance are the prospects revealed by cognitive linguistics for learning versatile language units including phraseological. This new paradigm in the field of phraseology is based on the availability of close relations between language and thinking, reflecting varieties of knowledge, forms and means of their representation in conceptosphere. The turn of modern phraseological studies into cognitive and linguocultural trends facilitates describing peculiarities of conceptosphere of a national language, the ethnic specificity of cognitive models. This is especially topical for the study of phraseological units comprising spiritually valuable cultural consciousness. Linguistic culturology is the acquirement of anthropological paradigm in the centre of which there is the phenomenon of culture. Within the framework of linguistic culturology the scholars attempt to approach closely the description of self-consciousness of every language community. It is the phraseological corpus that reflects intralingual and extralinguistic parameters within which a language functions. Phraseological units are data medium of common thoughts, beliefs, convictions which are ascribed, as a rule, to native speakers.

The study of phrases from the point of view of their culture anticipates singling out basic functions by means of which they differ from other language units. The first and the most important one is the accumulative function, according to which phrases are a means of acquiring and fixating socially important experience. They are also able to accumulate and render incomparably greater scope of information and therefore is the concentration of background knowledge.

The second function is directive pertaining to those who hold a conversation, that is phrases used for motivating and justification of one's own actions. This function of phrases is aimed at explaining the causes of accumulating experience and is a means of regulating the behaviour of language community members.

The process of interpreting a phraseological unit has a multi-layer character. The first layer is based on the interpretive model and is a phrase perception from the point of view of basic knowledge of culture, inherent in a human being, the second one is the correlation of the imaginary form of a phrase with the following codes of culture: anthropomorphic, somatic, zoomorphic, etc.

As independent spiritual values phrases pertain to figurativeness, accelerate thinking and favour compression.

Key words: anthropocentricity, phraseological unit, phraseology, cognitive, linguistic and culturological concept.